

A TANÁCS AJÁNLÁSA**(2023. július 14.)****Lettország 2023. évi nemzeti reformprogramjáról, amelyben véleményezi Lettország stabilitási programját****(2023/C 312/14)**

AZ EURÓPAI UNIÓ TANÁCSA,

tekintettel az Európai Unió működéséről szóló szerződésre és különösen annak 121. cikke (2) bekezdésére és 148. cikke (4) bekezdésére,

tekintettel a költségvetési egyenleg felügyeletének megerősítéséről és a gazdaságpolitikák felügyeletéről és összehangolásáról szóló, 1997. július 7-i 1466/97/EK tanácsi rendeletre ⁽¹⁾ és különösen annak 5. cikke (2) bekezdésére,

tekintettel a makrogazdasági egyensúlyhiányok megelőzéséről és kiigazításáról szóló, 2011. november 16-i 1176/2011/EU európai parlamenti és tanácsi rendeletre ⁽²⁾ és különösen annak 6. cikke (1) bekezdésére,

tekintettel az Európai Bizottság ajánlására,

tekintettel az Európai Parlament állásfoglalásaira,

tekintettel az Európai Tanács következtetéseire,

tekintettel a Foglalkoztatási Bizottság véleményére,

tekintettel a Gazdasági és Pénzügyi Bizottság véleményére,

tekintettel a szociális védelemmel foglalkozó bizottság véleményére,

tekintettel a Gazdaságpolitikai Bizottság véleményére,

mivel:

- (1) Az (EU) 2021/241 európai parlamenti és tanácsi rendelet ⁽³⁾, amely létrehozta a Helyreállítási és Rezilienciaépítési Eszközt (a továbbiakban: az eszköz), 2021. február 19-én hatályba lépett. Az eszköz reformok és beruházások végrehajtásához nyújt pénzügyi támogatást a tagállamoknak, így az Unió által finanszírozott fiskális impulzust biztosít. Az európai szemeszter prioritásaival összhangban az eszköz hozzájárul a gazdasági és inkluzív helyreállításhoz, valamint a fenntartható és növekedésösztönző reformok és beruházások – különösen a zöld és digitális átállás előmozdítását, valamint a tagállamok gazdaságainak reziliensebbé tételét célzó reformok és beruházások – megvalósításához. Közép- és hosszú távon elősegíti az államháztartás megerősítését, valamint a növekedés és a munkahelyteremtés ösztönzését, továbbá hozzájárul az Unión belüli területi kohézió javításához és a szociális jogok európai pillérének további végrehajtásához is. Az eszköz keretében nyújtott tagállamonkénti maximális pénzügyi hozzájárulást 2022. június 30-án aktualizálták az (EU) 2021/241 rendelet 11. cikkének (2) bekezdésével összhangban.

⁽¹⁾ HL L 209., 1997.8.2., 1. o.

⁽²⁾ HL L 306., 2011.11.23., 25. o.

⁽³⁾ Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2021/241 rendelete (2021. február 12.) a Helyreállítási és Rezilienciaépítési Eszköz létrehozásáról (HL L 57., 2021.2.18., 17. o.).

- (2) A Bizottság 2022. november 22-én elfogadta a 2023-as éves fenntartható növekedési jelentést, amely elindította a gazdaságpolitikai koordináció 2023. évi európai szemeszterét. Az Európai Tanács 2023. március 23-án jóváhagyta a 2023-as éves fenntartható növekedési jelentés prioritásait, amelyek a versenyképes fenntarthatóság négy dimenziójára összpontosítanak. A Bizottság 2022. november 22-én az 1176/2011/EU rendelet alapján elfogadta a riasztási mechanizmus keretében készült 2023. évi jelentést is, amelyben Lettországot azon tagállamok egyikeként azonosította, amelyeket érinthet az egyensúlyhiány, vagy fennáll annak kockázata, és amelyek vonatkozásában mélyreható felülvizsgálatra van szükség. A Bizottság 2023. február 24-én elfogadta a Lettország 2023. évi költségvetéstervezet-javaslatára vonatkozó véleményét is. A Bizottság elfogadta az euroövezet gazdaságpolitikájáról szóló tanácsi ajánlásra vonatkozó ajánlást, valamint a 2023. évi együttes foglalkoztatási jelentésre vonatkozó javaslatot is, amely elemzi a foglalkoztatási iránymutatások és a szociális jogok európai pillérében foglalt elvek végrehajtását. A Tanács 2023. május 16-án elfogadta az euroövezet gazdaságpolitikájáról szóló ajánlást ⁽⁴⁾ (a továbbiakban: az euroövezetről szóló 2023. évi ajánlás), és 2023. március 13-án az együttes foglalkoztatási jelentést.
- (3) Bár az uniós gazdaságok figyelemre méltó rezilienciát mutatnak, a geopolitikai kontextus továbbra is negatív hatást gyakorol. Miközben az Unió határozottan kiáll Ukrajna mellett, az Unió gazdaság- és szociálpolitikai menetrendje arra összpontosít, hogy rövid távon enyhítse az energiasokkok által a kiszolgáltatott helyzetű háztartásokra és vállalkozásokra egyaránt gyakorolt negatív hatásokat, valamint hogy középtávon további erőfeszítéseket tegyen a zöld és digitális átállás megvalósítása, a fenntartható és inkluzív növekedés támogatása, a makrogazdasági stabilitás megőrzése és a reziliencia fokozása érdekében. Erős hangsúlyt helyez az Unió versenyképességének és termelékenységének növelésére is.
- (4) A Bizottság 2023. február 1-jén kiadta „A zöld megállapodáshoz kapcsolódó ipari terv: a nulla nettó kibocsátás kora” című (a továbbiakban: a zöld megállapodáshoz kapcsolódó ipari terv) közleményt. A zöld megállapodáshoz kapcsolódó ipari terv célja, hogy fokozza az Unió nulla nettó kibocsátási célt szolgáló iparának versenyképességét, és támogassa a klímasemlegességre való gyors átállást. A terv kiegészíti az európai zöld megállapodás és a REPowerEU keretében zajló erőfeszítéseket. Célja továbbá, hogy támogatóbb környezetet nyújtson az Unió ambiciózus éghajlat-politikai céljainak eléréséhez szükséges, nulla nettó kibocsátási célt szolgáló technológiák és termékek uniós gyártási kapacitásának növeléséhez, valamint biztosítsa a releváns kritikus fontosságú nyersanyagokhoz való hozzáférést, többek között a beszerzés diverzifikálása, a tagállamok geológiai erőforrásainak megfelelő kiaknázása és a nyersanyagok újrahasznosításának maximalizálása révén. A zöld megállapodáshoz kapcsolódó ipari terv négy pilléren alapul: a kiszámítható és egyszerűsített szabályozási környezet, a gyorsabb forráshoz jutás, a készségfejlesztés és az ellátási láncok rezilienciáját erősítő nyitott kereskedelem. 2023. március 16-án a Bizottság egy másik közleményt is kiadott „Az EU hosszú távú versenyképessége: előretekintés a 2030 utáni időszakra” címmel, amely kilenc egymást erősítő tényezőre építve, a növekedést ösztönző szabályozási keret kialakítására irányul. A közlemény olyan szakpolitikai prioritásokat határoz meg, amelyek az Unió és tagállamai hosszú távú versenyképességét szolgáló szerkezeti javulás, megfelelően célzott beruházások és szabályozási intézkedések aktív biztosítására irányulnak. Az alábbi ajánlások segítséget nyújtanak az említett prioritások megvalósításához.
- (5) 2023-ban a gazdaságpolitikai koordináció európai szemesztere továbbra is az eszköz végrehajtásával összhangban alakul. A helyreállítási és rezilienciaépítési tervek teljes körű végrehajtása változatlanul elengedhetetlen az európai szemeszter szerinti szakpolitikai prioritások teljesítéséhez, mivel a tervek az elmúlt években kiadott releváns országspecifikus ajánlások mindegyikét vagy jelentős részét érintik. A 2019., 2020. és 2022. évi országspecifikus ajánlások ugyancsak relevánsak maradnak az (EU) 2021/241 rendelet 14., 18. és 21. cikkével összhangban felülvizsgált, aktualizált vagy módosított helyreállítási és rezilienciaépítési tervek tekintetében.
- (6) A 2023. február 27-én elfogadott (EU) 2023/435 európai parlamenti és tanácsi rendelet ⁽⁵⁾ (a továbbiakban: a REPowerEU-rendelet) célja, hogy fokozatosan és gyorsan megszüntesse az Unió függőségét az orosz fosszilis tüzelőanyagok behozatalától. Ez hozzá fog járulni az energiabiztonsághoz és az Unió energiaellátásának diverzifikálásához, egyúttal növelve a megújuló energiaforrások elterjedését, az energiatárolási kapacitásokat és az energiahatékonyságot. A REPowerEU-rendelet lehetővé teszi a tagállamok számára, hogy olyan kulcsfontosságú reformok és beruházások finanszírozása érdekében, amelyek segíteni fogják a REPowerEU célkitűzéseinek elérését, új REPowerEU-fejezettel egészítsék ki nemzeti helyreállítási és rezilienciaépítési terveiket. A zöld megállapodáshoz kapcsolódó ipari tervben foglaltaknak megfelelően az említett reformok és beruházások hozzá fognak járulni az Unió nulla nettó kibocsátási célt szolgáló ipara versenyképességének fokozásához, valamint a tagállamok számára 2022-ben és adott esetben 2023-ban kiadott energiavonatkozású országspecifikus ajánlásokban foglaltak megvalósításához is. A REPowerEU-rendelet bevezeti a vissza nem térítendő pénzügyi támogatások egy új kategóriáját, amelyet a helyreállítási és rezilienciaépítési tervek szerinti új, energiavonatkozású reformok és beruházások finanszírozása érdekében bocsátanak a tagállamok rendelkezésére.

⁽⁴⁾ A Tanács ajánlása (2023. május 16.) az euroövezet gazdaságpolitikájáról (HL C 180., 2023.5.23., 1. o.).

⁽⁵⁾ Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2023/435 rendelete (2023. február 27.) az (EU) 2021/241 rendeletnek a helyreállítási és rezilienciaépítési tervekbe beillesztendő REPowerEU-fejezet tekintetében történő módosításáról, valamint az 1303/2013/EU rendelet, az (EU) 2021/1060 rendelet és az (EU) 2021/1755 rendelet, valamint a 2003/87/EK irányelv módosításáról (HL L 63., 2023.2.28., 1. o.).

- (7) A Bizottság 2023. március 8-án közleményt fogadott el, amelyben költségvetés-politikai iránymutatást nyújt 2024-re (a továbbiakban: a 2023. március 8-i közlemény). Ennek célja, hogy támogassa a tagállamok stabilitási és konvergenciaprogramjainak kidolgozását, és ezáltal erősítse a szakpolitikai koordinációt. A Bizottság emlékeztetett arra, hogy a Stabilitási és Növekedési Paktum általános mentesítési rendelkezése 2023 végén deaktiválásra kerül. Szorgalmazta, hogy 2023–2024-ben a költségvetési politikák biztosítsák az adósságszint középtávú fenntarthatóságát, és fenntartható módon fokozzák a potenciális növekedést, valamint felkérte a tagállamokat, hogy a 2023. évi stabilitási és konvergenciaprogramjaikban határozzák meg, hogy költségvetési terveik hogyan fogják biztosítani a Szerződés által a bruttó hazai termék (GDP) 3 %-ában meghatározott referenciaérték betartását, valamint biztosítani az államadósság hiteles és folyamatos csökkentését, vagy az adósság prudens szinten tartását középtávon. A Bizottság továbbá felkérte a tagállamokat, hogy fokozatosan szüntessék meg a háztartások és vállalkozások energiaársokktól való megvédése érdekében bevezetett nemzeti költségvetési intézkedéseket, kezdve a legkevésbé célzott intézkedésekkel. Jelezte, hogy amennyiben újabb energiaár-nyomás miatt a támogatási intézkedések meghosszabbítására volna szükség, a tagállamoknak az ilyen intézkedéseket célzottabban a kiszolgáltatott helyzetű háztartásokra és vállalkozásokra kell alkalmazniuk. A Bizottság közölte, hogy a költségvetési ajánlásokat számszerűsíteni és differenciálni fogják. Emellett – az uniós gazdasági kormányzási keret reformjára vonatkozó elképzelésekről szóló, 2022. november 9-i közleményében javasoltak szerint – a költségvetési ajánlásokat a nettó elsődleges kiadások alapján fogják megfogalmazni. A Bizottság azt ajánlotta, hogy valamennyi tagállam továbbra is védje a nemzeti finanszírozású beruházásokat, és biztosítsa az eszköz és más uniós alapok hatékony felhasználását, különösen a zöld és a digitális átállással, valamint a rezilienciaépítéssel kapcsolatos célok fényében. A Bizottság jelezte, hogy javasolni fogja a Tanácsnak, hogy – a 2023. évi tényadatok alapján és a hatályos jogi rendelkezésekkel összhangban – 2024 tavaszán indítson hiányalapú túlzotthiány-eljárásokat.
- (8) A Bizottság 2023. április 26-án az uniós gazdasági kormányzás szabályainak átfogó reformjára irányuló jogalkotási javaslatokat terjesztett elő. A javaslatok központi célkitűzése az államadósság fenntarthatóságának megerősítése, valamint a fenntartható és inkluzív növekedés előmozdítása valamennyi tagállamban reformok és beruházások révén. Javaslatában a Bizottság a nemzeti felelősségvállalás fokozására, a keret egyszerűsítésére és a középtávra fektetett nagyobb hangsúlyra törekszik, hatékony és koherensebb végrehajtással kombinálva. Az uniós gazdasági kormányzási keret reformjára vonatkozó elképzelésekről szóló, 2023. március 14-i tanácsi következtetések szerint az a cél, hogy a jogalkotási munka 2023-ban lezáruljon.
- (9) Lettország 2021. április 30-án az (EU) 2021/241 rendelet 18. cikkének (1) bekezdésével összhangban benyújtotta nemzeti helyreállítási és rezilienciaépítési tervét a Bizottságnak. Az (EU) 2021/241 rendelet 19. cikke értelmében a Bizottság – az említett rendelet V. mellékletében meghatározott értékelési iránymutatásokkal összhangban – értékelte a helyreállítási és rezilienciaépítési terv relevanciáját, eredményességét, hatékonyságát és következetességét. A Tanács 2021. július 13-án elfogadta a Lettország helyreállítási és rezilienciaépítési terve értékelésének jóváhagyásáról szóló végrehajtási határozatát ⁽⁶⁾. A részletek folyósítása a Bizottság által egy olyan határozatnak az (EU) 2021/241 rendelet 24. cikkének (5) bekezdésével összhangban történő elfogadásától függ, amely rögzíti, hogy Lettország kielégítően teljesítette a tanácsi végrehajtási határozatban foglalt releváns mérföldköveket és célokat. A kielégítő teljesítés feltételezi, hogy a korábbi mérföldkövek és célok teljesítése nem fordult vissza.
- (10) Lettország 2023. április 25-én benyújtotta a 2023. évi nemzeti reformprogramját, április 17-én pedig a 2023. évi stabilitási programját, összhangban az 1466/97/EK rendelet 4. cikkének (1) bekezdésével. A kapcsolódási pontok figyelembevétele érdekében a két programot együtt értékelték. Az (EU) 2021/241 rendelet 27. cikkével összhangban a 2023. évi nemzeti reformprogram Lettországnak a helyreállítási és rezilienciaépítési terv megvalósítása terén tett előrehaladásról készített féléves jelentését is tükrözi.
- (11) A Bizottság 2023. május 24-én közzétette a Lettországra vonatkozó 2023. évi országjelentést. Ebben értékelte a Lettország által a Tanács által 2019 és 2022 között elfogadott releváns országspecifikus ajánlások végrehajtása terén elért előrehaladást, és számba vette a helyreállítási és rezilienciaépítési terv Lettország általi végrehajtását. Az említett elemzés alapján az országjelentés azonosított a helyreállítási és rezilienciaépítési terv által nem vagy csak részben kezelt kihívások tekintetében fennálló hiányosságokat, valamint új és kialakulóban lévő kihívásokat. A jelentés értékelte a Lettország által a szociális jogok európai pillérének végrehajtása, valamint a foglalkoztatásra, a készségekre és a szegénység csökkentésére vonatkozó kiemelt uniós célok végrehajtása terén elért előrehaladást, továbbá az Egyesült Nemzetek Szervezete fenntartható fejlődési céljainak megvalósítása terén elért előrehaladást is.

⁽⁶⁾ ST 10157/2021 INIT; ST 10157/2021 ADD 1; ST 10157/2021 ADD 1 COR 1.

- (12) A Bizottság az 1176/2011/EU rendelet 5. cikke alapján Lettország vonatkozásában mélyreható felülvizsgálatot végzett, és 2023. május 24-én közzétette annak eredményeit. A Bizottság megállapította, hogy Lettországból nem áll fenn makrogazdasági egyensúlyhiány. A külső hitelfelvétellel és a lakhatással kapcsolatos sebezhetőségek továbbra is mérsékeltek, és bár a versenyképességgel kapcsolatos sebezhetőségek tartósan fennállnak, összességében a közeljövőben kezelhetőnek tűnnek. A folyó fizetési mérleg hiánya a közelmúltban jelentősen nőtt, 2023-ban viszont a hiány számottevő csökkenésére, 2024-ben pedig további csökkenésére lehet számítani. Lettország nettó nemzetközi befektetési pozíciója, amely az elmúlt évtizedben jelentősen javult, várhatóan nagyjából stabil marad. Mindazonáltal amennyiben tartós marad az infláció és a bérekre nehezedő nyomás, az veszélyeztetheti Lettország versenyképességét, különösen, mivel a maginfláció jóval meghaladja az euroövezeti átlagot. A lakásárak a közelmúltbeli markáns emelkedés ellenére sem tűnnek jelentősen túlértékeltnek. Emellett a lakásárak növekedése 2022 végén lelassult, a jelzálog-hitelezés visszafogott volt, a háztartások adósságállománya pedig korlátozott és a háztartások jövedelméhez viszonyítva csökken. Lettország a csökkenő munkaerő-kínálathoz kapcsolódóan fontos strukturális gazdasági kihívásokkal néz szembe, ami hozzájárult a fajlagos munkaerőköltség gyors növekedéséhez, és középtávon ronthatja a versenyképességet. A szakpolitikai környezet összességében kedvező, bár a további erőfeszítések elősegíthetnék az azonosított sebezhetőségekből eredő kockázatok kezelését. E tekintetben fontosak lennének a versenyképességet védő politikák, beleértve a munkaerő-kínálat minőségének és mennyiségének javítását célzó intézkedéseket is. Az építési engedélyezési eljárás lerövidítése hozzájárulna a lakás-kínálat bővítéséhez és a lakáspiaci helyzet javításához.
- (13) Az Eurostat által hitelesített adatok alapján Lettország GDP-arányos államháztartási hiánya a 2021. évi 7,1 %-ról 2022-ben 4,4 %-ra csökkent, míg a GDP-arányos államadósság a 2021. év végi 43,7 %-ról 2022 végére 40,8 %-ra esett. A Bizottság 2023. május 24-én a Szerződés 126. cikkének (3) bekezdése alapján jelentést adott ki. Az említett jelentés megvizsgálta Lettország költségvetési helyzetét, mivel az államháztartási hiány 2022-ben meghaladta a Szerződésben a GDP 3 %-ában meghatározott referenciaértéket. A jelentés megállapította, hogy a hiányra vonatkozó kritérium nem teljesült. A 2023. március 8-i közleményével összhangban a Bizottság nem javasolta, hogy 2023 tavaszán új túlzotthiány-eljárásokat indítsanak. A Bizottság ezt követően jelezte, hogy javasolni fogja a Tanácsnak, hogy – a 2023. évi tényadatok alapján – 2024 tavaszán indítson hiányalapú túlzott-hiány-eljárásokat. Lettországnak ezt figyelembe kell vennie a 2023. évi költségvetésének végrehajtása és a 2024. évi költségvetés-tervezésének elkészítése során.
- (14) Az államháztartási egyenlegre hatást gyakoroltak az energiaár-emelkedés gazdasági és társadalmi hatásainak enyhítése céljából hozott költségvetési politikai intézkedések. 2022-ben az ilyen költségvetési politikai bevételek-csökkentő intézkedések közé tartozott a fűtési költségek kompenzációja (a felhasznált energiaforrás alapján), a háztartások villamosenergia-számláinak csökkentése, a kiszolgáltatók helyzetű háztartásoknak és gyermekes családoknak nyújtott havi juttatások, a nyugdíjak korábbi indexálása, az energiaigényes vállalkozásoknak nyújtott támogatások és a vállalkozások villamosenergia-költségeinek növekedéséért nyújtott kompenzáció. A Bizottság becslése szerint az említett intézkedések nettó költségvetési költsége 2022-ben a GDP 1,5 %-ára tehető. Az államháztartási egyenlegre ugyancsak hatást gyakorolt a lakóhelyüket elhagyni kényszerült, Ukrajnából érkező személyeknek felajánlott ideiglenes védelem költségvetési költsége, amely 2022-ben a GDP 0,2 %-ára becsülhető. Ugyanakkor a Covid19-válsággal kapcsolatos ideiglenes sürgősségi intézkedések becsült költsége a 2021. évi 5,0 %-ról 2022-ben a GDP 1,2 %-ára csökkent.
- (15) A Tanács 2021. június 18-án azt ajánlotta ⁽⁷⁾, hogy Lettország 2022-ben – többek között az eszköz által biztosított költségvetési impulzusra támaszkodva – tartsa fenn a támogató költségvetési irányvonalat, és tartsa fenn a nemzeti finanszírozású beruházások szintjét. A Tanács emellett azt ajánlotta Lettországnak, hogy tartsa korlátok között a nemzeti finanszírozású folyó kiadások növekedését.

⁽⁷⁾ A Tanács ajánlása (2021. június 18.) amelyben véleményezi Lettország 2021. évi stabilitási programját (HL C 304., 2021.7.29., 63. o.).

- (16) A Bizottság becslései szerint a költségvetési irányvonal⁽⁸⁾ 2022-ben semleges volt, és a GDP 0,0 %-ának felelt meg, amely érték a magas infláció mellett megfelelőnek tekinthető. Lettország – a Tanács ajánlásának megfelelően – továbbra is támogatta a helyreállítást az eszközből finanszírozandó beruházások révén. Az eszközből származó vissza nem térítendő támogatásokból és más uniós alapokból finanszírozott kiadások 2022-ben a GDP 1,1 %-át tették ki (2021-ben a GDP 1,3 %-át). A kapacitási korlátok és az építőipari árak emelkedése miatt 2022-ben az eszközből származó vissza nem térítendő támogatásokból és más uniós alapokból finanszírozott egyes beruházások késedelmet szenvedtek, ami a kiadások kismértékű csökkenéséhez vezetett. A nemzeti finanszírozású beruházások 1,2 százalékpontos restriktív hozzájárulást biztosítottak a költségvetési irányvonal⁽⁹⁾ számára. Lettország tehát nem tartotta fenn a nemzeti finanszírozású beruházások szintjét, ami nincs összhangban a tanácsi ajánlással. Ugyanakkor a nemzeti finanszírozású (az új bevételi intézkedések nélkül számított) elsődleges folyó kiadások növekedése 0,3 százalékpontos restriktív hozzájárulást biztosított a költségvetési irányvonal számára. Lettország tehát korlátok között tartotta a nemzeti finanszírozású folyó kiadások növekedését.
- (17) A 2023. évi stabilitási program költségvetési előrejelzéseit alátámasztó makrogazdasági forgatókönyv a 2023. év és az azt követő időszak tekintetében óvatos. A kormány előrejelzése szerint a reál-GDP 2023-ban stagnál, 2024-ben pedig 2,0 %-kal nő. Összehasonlításképpen: a Bizottság 2023-as tavaszi előrejelzése magasabb, 2023-ban 1,4 %-os, 2024-ben pedig 2,8 %-os reál-GDP-növekedést vetít előre, ami azt tükrözi, hogy a 2023. évi stabilitási programban nem szereplő új adatokat is figyelembe vettek, nevezetesen a 2022. évi GDP-növekedésre vonatkozó felülvizsgált adatokat és a 2023 első negyedévre vonatkozó gyorsbecslést, amelyek a korábban vártnál magasabb GDP-növekedést valószínűsítene. Nominális értelemben azonban a két előrejelzésben hasonló a prognosztizált GDP-növekedés: a 2023. évi stabilitási program 2023-ra 11,7 %-os, 2024-re pedig 5,5 %-os növekedést vár, míg a Bizottság 2023-as tavaszi előrejelzése 10,5 %-os, illetve 5,6 %-os növekedést vetít előre.
- (18) A 2023. évi stabilitási programjában a kormány arra számít, hogy az államháztartási hiány 2023-ban a GDP 4,0 %-ára fog csökkenni. A 2023. évi hiánykiigazítás főként a kiadások alakulását tükrözi. A világiárványhoz kapcsolódó legtöbb támogatási intézkedés fokozatos megszüntetése valószínűleg hiánycsökkentő hatást vált ki, és 2023-ban nem esedékesek a nemzeti gáztartalék létrehozására irányuló, 2022-es egyszeri kiadások. Ezeket a megtakarításokat várhatóan részben ellensúlyozzák majd a 2023. évi költségvetési csomagban foglalt kiadási intézkedések, például a közigazgatási és az egészségügyi dolgozók béremelése, az egészségügyi szolgáltatásokra, a tudományra, a kutatásra és a felsőoktatásra fordított magasabb folyó kiadások, valamint a védelemre és a belső biztonságra vonatkozó jelentős állami beruházási csomag. Emellett a magasabb indexálási együtthatók miatt a nyugdíjakra és juttatásokra fordított kiadások emelkedése várható. A 2023. évi stabilitási program szerint a GDP-arányos államadósság a 2022 végi 40,8 %-ról 2023 végére várhatóan 39,6 %-ra mérséklődik. A Bizottság 2023-as tavaszi előrejelzése 2023-ban a GDP 3,8 %-ának megfelelő költségvetési hiányt prognosztizál. Ez összhangban van a 2023. évi stabilitási programban prognosztizált hiánnyal. A Bizottság 2023-as tavaszi előrejelzése kissé magasabb, 39,8 %-os GDP-arányos államadósságot vetít előre 2023 végére.
- (19) A 2023. évi államháztartási egyenleget várhatóan továbbra is befolyásolják a megemelkedett energiaárak gazdasági és társadalmi hatásainak mérséklése céljából hozott intézkedések. Ezek elsősorban a 2022. éven túlrá meghosszabbított intézkedésekből állnak. A Bizottság 2023-as tavaszi előrejelzése szerint a támogatási intézkedések nettó költségvetési költsége 2023-ban a GDP 1,0 %-ának felel meg⁽¹⁰⁾. Úgy tűnik, hogy a 2023-as intézkedések legtöbbje nem irányul célzottan a legkiszolgáltatottabb helyzetű háztartásokra vagy vállalkozásokra, és nem teljes mértékben őrzi meg az energiakereslet csökkentésére és az energiahatékonyság növelésére irányuló árjelzést. Ebből adódóan a Tanács 2022. július 12-i ajánlásának⁽¹¹⁾ való megfelelés értékelése során figyelembe veendő célzott támogatási intézkedések összegét a Bizottság 2023-as tavaszi előrejelzése 2023-ban a GDP 0,1 %-ára becsüli (szemben a 2022. évi 0,5 %-kal). A lakóhelyüket elhagyni kényszerült, Ukrajnából érkező személyeknek felajánlott ideiglenes védelem költségvetési költsége az előrejelzések szerint GDP-arányosan 0,1 százalékponttal nő 2022-höz képest. Végezetül a 2023. évi államháztartási egyenleget a várakozások szerint javítani fogja a Covid19-válság kapcsán bevezetett, a becslések szerint a GDP 1,2 %-át kitevő ideiglenes szükség-helyzeti intézkedések fokozatos megszüntetése.

⁽⁸⁾ A költségvetési irányvonal – a Covid19-válsággal kapcsolatos ideiglenes veszélyhelyzeti intézkedéseket figyelmen kívül hagyva, de – az eszközből származó vissza nem térítendő támogatásokból és más uniós alapokból finanszírozott kiadások figyelembevételével számított elsődleges kiadások (diszkrecionális bevételi intézkedések nélküli) változásának a középtávú potenciális növekedéshez viszonyított arányával mérhető. További részletekért lásd a költségvetési statisztikai táblázatokban szereplő 1. keretben foglaltakat.

⁽⁹⁾ Ez a restriktív hozzájárulás elsősorban az uniós alapokból társfinanszírozott beruházási projektekre fordított alacsonyabb kiadásoknak tudható be, amelyek a nemzeti társfinanszírozás alakulását is befolyásolták (különösen a helyi önkormányzatok szintjén). További tényező volt a katonai felszerelések Ukrajnába történő transzfere, amelyet a tőketranszfer által ellentételezett negatív bruttó állóeszköz-felhalmozásként számolnak el.

Az egyéb nemzeti finanszírozású tőkekiadások GDP-arányosan 1,7 százalékpontos expanzív hozzájárulást biztosítottak. Az egyéb tőkekiadások növekedését nagyrészt két tényező magyarázza: földgáztartalékok létrehozása a nemzeti energiaellátás biztonsága érdekében, valamint katonai felszerelések Ukrajnába történő transzfere.

⁽¹⁰⁾ Az adatok az említett intézkedések éves költségvetési terhének szintjét mutatják, beleértve a folyó bevételeket és kiadásokat, valamint – adott esetben – a tőkekiadási intézkedéseket is.

⁽¹¹⁾ A Tanács ajánlása (2022. július 12.) Lettország 2022. évi nemzeti reformprogramjáról, amelyben véleményezi Lettország 2022. évi stabilitási programját (HL C 334., 2022.9.1., 112. o.).

- (20) 2022. július 12-i ajánlásában a Tanács azt ajánlotta, hogy Lettország 2023-ban hozzon intézkedést annak biztosítására, hogy a nemzeti finanszírozású elsődleges folyó kiadások növekedése összhangban legyen az összességében semleges költségvetési irányvonallal⁽¹²⁾, figyelembe véve az energiaár-emelkedésnek leginkább kitett háztartásoknak és vállalkozásoknak, valamint az Ukrajnából menekülőknél nyújtott ideiglenes és célzott támogatás folytatását. Lettországnak készen kell állnia arra, hogy a folyó kiadásokat a változó helyzethez igazítsa. Lettországnak azt is ajánlották, hogy fokozza a zöld és digitális átállásra, valamint – a REPowerEU kezdeményezés figyelembevételével – az energiabiztonságra irányuló közberuházásokat, többek között az eszköz és más uniós alapok felhasználásával.
- (21) A Bizottság 2023-as tavaszi előrejelzése szerint 2023-ban a költségvetési irányvonal expanzív lesz (a GDP –0,9 %-a), magas inflációs környezetben. 2022-ben a költségvetési irányvonal semleges volt (a GDP 0,0 %-a). A nemzeti finanszírozású (a diszkrecionális bevételi intézkedések nélkül számított) elsődleges folyó kiadások 2023-as növekedése az előrejelzések szerint a GDP 0,5 %-ának megfelelő expanzív hozzájárulást biztosít a költségvetési irányvonal számára. Ez magában foglalja azt, hogy az energiaár-emelkedésnek leginkább kitett háztartások és vállalkozások részére nyújtott célzott támogatási intézkedések költsége a GDP 0,4 %-ával csökkent. Magában foglalja továbbá, hogy a lakóhelyüket elhagyni kényszerült, Ukrajnából érkező személyeknek nyújtott átmeneti védelem költségei nőnek (a GDP 0,1 %-ával). Következésképpen a nemzeti finanszírozású nettó elsődleges folyó kiadások expanzív hozzájárulása nem az energiaárak emelkedésének leginkább kitett háztartásoknak és vállalkozásoknak, valamint az Ukrajnából menekülőknél nyújtott célzott támogatásnak tudható be. A nemzeti finanszírozású (a diszkrecionális bevételi intézkedések nélkül számított) elsődleges folyó kiadások expanzív növekedését a 2023. évi költségvetési csomagban szereplő kiadási intézkedések, például a közigazgatási és egészségügyi dolgozók béremelése, az onkológia, a tudomány és a kutatás finanszírozására fordított további folyó kiadások és a nemzeti közigazgatás egyéb diszkrecionális folyó kiadásai, valamint a nyugdíjakra és juttatásokra fordított magasabb kiadások magyarázzák. Összességében a nemzeti finanszírozású elsődleges folyó kiadások előre jelzett növekedése nincs összhangban a Tanács 2022. július 12-i ajánlásával. Az eszközökből származó vissza nem térítendő támogatásokból és más uniós alapokból finanszírozott kiadások 2023-ban várhatóan a GDP 2,2 %-át teszik ki, míg a nemzeti finanszírozású beruházások az előrejelzések szerint 1,0 százalékpontos expanzív hozzájárulást biztosítanak a költségvetési irányvonal számára⁽¹³⁾.

Ezért Lettország addicionális beruházásokat tervez finanszírozni az eszközökből és más uniós alapokból, és az előrejelzések szerint fenntartja a nemzeti finanszírozású beruházások szintjét. Lettország a zöld és digitális átállásra, valamint az energiabiztonságra irányuló közberuházások finanszírozását tervezi; ezek közé tartozik például tömegközlekedési célú elektromos járművek beszerzése, a társasházak és üzleti ingatlanok energiahatékonyságának javítása, a villamosenergia-átviteli és -elosztó hálózatok korszerűsítése, a mentőszolgálatok reagálási kapacitásának megerősítése, a közszférában a digitális irányítási platformok és rendszerek központosítása, a vállalkozások digitális készségeinek fejlesztése és az üzleti folyamatok digitalizálása, a széles sávú infrastruktúra fejlesztése, valamint az oktatási ágazatban a digitalizáció előmozdítása. E közberuházásokat főként az eszközökből és más uniós alapokból finanszírozzák.

- (22) A 2023. évi stabilitási program szerint az államháztartási hiány 2024-ben várhatóan a GDP 2,5 %-ára csökken. A 2024-es csökkenés főként a magas energiaárak hatásának enyhítését célzó támogatási intézkedések fokozatos megszüntetését, a Covid19-világjárványhoz kapcsolódó folyó kiadások hiányát, valamint a világjárvány utáni helyreállítást támogató beruházások 2023-as befejezését tükrözi. A 2023. évi stabilitási program szerint a GDP-arányos államadósság várhatóan enyhén nő, és 2024 végén 39,7 % lesz. Az előrejelzés zárónapján ismert szakpolitikai intézkedések alapján a Bizottság 2023-as tavaszi előrejelzése a GDP 2,7 %-ának megfelelő költségvetési hiányt valószínűsít 2024-ben. Ez összhangban van a 2023. évi stabilitási programban prognosztizált hiánnyal. A Bizottság 2023-as tavaszi előrejelzése – főként az alacsonyabb nominális GDP-ből adódóan – magasabb, 40,5 %-os GDP-arányos államadósságot vetít előre 2024 végén.
- (23) A 2023. évi stabilitási program az összes energiatámogatási intézkedés fokozatos megszüntetését irányozza elő 2024-ben. A Bizottság szintén azt feltételezi, hogy 2024-ben valamennyi energiatámogatási intézkedés megszűnik. Ez azon a feltételezésen alapul, hogy az energiaárak nem fognak újból emelkedni.

⁽¹²⁾ A Bizottság 2023-as tavaszi előrejelzése alapján Lettország esetében a potenciális kibocsátás középtávú (tízéves átlagos) növekedése, amelyet a költségvetési irányvonal méréséhez használnak, nominális értéken 11,5 %-ra tehető.

⁽¹³⁾ Az egyéb nemzeti finanszírozású tőkekiadások az előrejelzések szerint GDP-arányosan 1,7 százalékpontos restriktív hozzájárulást biztosítanak, mivel a Bizottság 2023-ra vonatkozó előrejelzése nem tartalmazza az energiaellátás biztonsága céljából létrehozott földgáztartalékkal és az Ukrajnának nyújtott katonai segítségnyújtással kapcsolatos kiadásokat.

- (24) Az 1466/97/EK rendelet értelmében a középtávú költségvetési célkitűzés teljesítése érdekében megfelelő éves javulást kell elérni a strukturális költségvetési egyenlegre vonatkozóan, a GDP 0,5 %-át véve viszonyítási alapul⁽¹⁴⁾. Figyelembe véve a költségvetés fenntarthatóságával kapcsolatos megfontolásokat, és azt, hogy a hiányt a Szerződés által a GDP 3 %-ában meghatározott referenciaérték alá kell csökkenteni, a Bizottság szerint helyénvaló volna 2024-re legalább a GDP 0,5 %-ának megfelelő mértékben javítani a strukturális egyenleget. Egy ilyen javulás biztosítása érdekében – és a Bizottság módszertanával összhangban – a nemzeti finanszírozású nettó elsődleges kiadások⁽¹⁵⁾ növekedése 2024-ben nem haladhatja meg a 3,0 %-ot, amint azt ezen ajánlás is tükrözi. Ez hozzá fog járulni a maginfláció csökkentéséhez is, amely jóval meghaladja az euroövezeti átlagot, és tartóssá válása esetén a versenyképesség csökkenéséhez vezethet. Ugyanakkor a fennmaradó (a Bizottság jelenlegi becslése szerint 2023-ban a GDP 1,0 %-ának megfelelő) energiatámogatási intézkedéseket fokozatosan meg kell szüntetni – ha azt az energiapiaci fejlemények lehetővé teszik, a legkevesebbé célzott intézkedésekkel kezdve –, és az ebből eredő megtakarításokat a költségvetési hiány csökkentésére kell felhasználni. A Bizottság becslései szerint ez a nettó elsődleges kiadásoknak a 2024-re ajánlott maximális növekedési mértéknél kisebb mértékű növekedéséhez vezetne. Emellett a Bizottság 2023-as tavaszi előrejelzése szerint a nettó nemzeti finanszírozású elsődleges folyó kiadások 2023. évi növekedése nincs összhangban a Tanács 2022. július 12-i ajánlásával. Ha ez megerősítést nyer, helyénvaló lenne, hogy 2024-ben a nettó elsődleges kiadások kisebb mértékben növekedjenek.
- (25) Változatlan szakpolitikákat feltételezve, a Bizottság 2023-as tavaszi előrejelzése a nemzeti finanszírozású nettó elsődleges kiadások 2024-ben 1,3 %-kal történő növekedését prognosztizálja, ami nem éri el az ajánlott növekedési mértéket.
- (26) A 2023. évi stabilitási program szerint az állami beruházások GDP-arányosan a 2023. évi 5,5 %-ról 6,1 %-ra nőnek 2024-ben. A magasabb beruházási szint a magasabb nemzeti finanszírozású beruházásokat és az Unió által – többek között az eszközből – finanszírozott beruházások magasabb szintjét tükrözi.
- (27) A 2023. évi stabilitási program felvázolja a 2026-ig tartó középtávú költségvetési pályát. A 2023. évi stabilitási program szerint az államháztartási hiány 2025-ben várhatóan a GDP 2,2 %-ára, 2026-ra pedig 0,7 %-ára csökken. Az államháztartási hiány így a tervek szerint 2024-ben a GDP 3 %-a alá mérséklődik, és a program időhorizontjában is a GDP 3 %-a alatt marad. A 2023. évi stabilitási program szerint a GDP-arányos államadósság a 2024 végi 39,7 %-ról 2026 végére várhatóan 38,9 %-ra csökken.
- (28) Lettország GDP-arányos adóbevétele jelentősen elmarad az uniós átlagtól. Ez korlátozza a közszolgáltatások nyújtását, különösen az egészségügy és a szociális védelem területén. A tőke és az ingatlan viszonylag aluladózott az uniós átlaghoz képest, így lehetőséget kínál az adóbevételek növelésére. Emellett Lettországnak a viszonylag magas adókulcsok ellenére viszonylag alacsony bevétele származik a munkát terhelő adókból. Ez arra utal, hogy további erőfeszítésekre van szükség az adózási fegyelem javítása és az árnyékgazdaság kezelése érdekében. A szegénység és az egyenlőtlenség továbbra is magas, különösen a szociális védelemre fordított alacsony kiadások miatt. A szociális védőháló megfelelősége javult, de a szegénység vagy a társadalmi kirekesztődés kockázata továbbra is magas, különösen a legkiszolgáltatottabbak esetében. Az időskori szegénység vagy társadalmi kirekesztődés kockázata az Unióban a legmagasabb (2021-ben Lettországnak 45,9 % szemben az uniós 19,5 %-kal), és továbbra is nagyon magas a fogyatékkal élőknél (2021-ben Lettországnak 41,2 % szemben az uniós 29,7 %-kal). Az egyéni szükségleteken alapuló szociális szolgáltatásokhoz való hozzáférés és azok minősége továbbra is kihívást jelent a szociális munkások hiánya és magas munkaterhelése, valamint a települések közötti különbségek miatt. A tartós ápolási-gondozási rendszer széttagolt, és csak korlátozott előre-lépés történt az intézményi gondozásról az otthoni és a közösségi gondozásra való átállás terén. A szociális lakhatás megfelelősége és rendelkezésre állása a hosszú távú finanszírozás elégtelensége miatt korlátozott. Az egészségügyre fordított közkiadások GDP-hez viszonyított aránya az uniós átlaghoz képest alacsony, és a 2023. évi stabilitási programban foglalt középtávú költségvetési tervek szerint a 2022-es 5,6 %-ról 2026-ra 3,6 %-ra fog csökkenni. Emellett ez jelentősen elmarad az egészségügy közfinanszírozási szükségleteként a 2021–2027-re szóló lett népegészségügyi iránymutatásokban 2027-re meghatározott, a GDP 6 %-át kitevő aránytól. Bár a csökkenés főként a Covid19-cel összefüggő ideiglenes támogatási intézkedések fokozatos megszüntetésének tudható be, az az egészségügyi ellátás fenntartható finanszírozására vonatkozó tervek hiányát is tükrözi. Emellett Lettország egészségügyi munkaerőhiánnyal küzd, különösen az ápolók körében. Ennek következtében az egészségügyi ellátáshoz való, kellő időben történő és egyenlő hozzáférés korlátozott.

⁽¹⁴⁾ Az 1466/97/EK rendelet 5. cikke szintén a GDP több mint 0,5 %-át kitevő kiigazítást ír elő azon tagállamok számára, amelyek a GDP 60 %-a feletti adósságsszinttel vagy kifejezett adósságfenntarthatósági kockázattal rendelkeznek.

⁽¹⁵⁾ A nettó elsődleges kiadások a diszkrecionális bevételi intézkedésektől megtisztított, a kamatkidadásokat és a konjunkturális munkanélkülségi kiadásokat figyelmen kívül hagyva számított, nemzeti finanszírozású kiadásokat jelentik.

- (29) Az (EU) 2021/241 rendelet 19. cikke (3) bekezdésének b) pontjával és az említett rendelet V. mellékletének 2.2. kritériumával összhangban a helyreállítási és rezilienciaépítési terv 2026-ig végrehajtandó, egymást kölcsönösen erősítő reformok és beruházások széles körét tartalmazza. Lettország helyreállítási és rezilienciaépítési tervének végrehajtása jól halad. Lettország 9 mérföldkőhöz kapcsolódóan egy kifizetési kérelmet nyújtott be, és ennek nyomán összesen 201 millió EUR folyósítására került sor. Az energia és az építőanyagok árának emelkedésével kapcsolatos objektív körülmények, valamint az ellátási láncnak az Ukrajna elleni orosz agressziós háborúval összefüggő korlátai miatt Lettország módosításokat kíván benyújtani a tervhez, valamint új REPowerEU-fejezettel kívánja kiegészíteni azt a gazdaság dekarbonizációjának felgyorsítása és a fosszilis tüzelőanyagoktól való függőség csökkentése érdekében. Az új REPowerEU-fejezetnek a helyreállítási és rezilienciaépítési tervbe való gyors beillesztése lehetővé fogja tenni további reformok és beruházások finanszírozását, támogatva Lettország stratégiai célkitűzéseit az energetika és a zöld átállás területén. A helyreállítási és rezilienciaépítési terv, valamint az említett terven túlmutató egyéb gazdasági és foglalkoztatáspolitikák sikeres végrehajtása szempontjából továbbra is fontos a helyi és regionális hatóságok, a szociális partnerek és más releváns érdekelt felek szisztematikus és hatékony bevonása az átfogó szakpolitikai menetrend iránti széles körű felelősségvállalás biztosítása érdekében.
- (30) A Bizottság 2022-ben Lettország valamennyi kohéziós politikai programozási dokumentumát jóváhagyta. A kohéziós politikai programoknak a REPowerEU-fejezetet is tartalmazó helyreállítási és rezilienciaépítési tervvel komplementer módon és azzal szinergiában történő gyors végrehajtása kulcsfontosságú a zöld és digitális átállás megvalósításához, a gazdasági és társadalmi reziliencia növeléséhez, valamint a kiegyensúlyozott területfejlesztéshez Lettországban.
- (31) A helyreállítási és rezilienciaépítési terv és a kohéziós politikai programok által kezelt gazdasági és szociális kihívásokon felül Lettország kihívásokkal szembesül a finanszírozási eszközökhöz való hozzáférés, az energia és a zöld átállás terén.
- (32) A magánszektor hiteláramlása 2021-ben a GDP 1 %-át tette ki, ami jelentősen elmaradt a gazdaság növekedési ütemétől. Ez a magánszektor adósságállományának további csökkenéséhez vezet, amely a legalacsonyabbak között van az Unióban. A hitelállomány ilyen gyenge növekedése bizonyos mértékig a gyenge keresletet tükrözi, de a kínálati oldalon jelentkező számos kihívás is befolyásolja. A kis- és középvállalkozások különösen nehezen jutnak hitelhez. Ez részben a magasabb hitelkockázatuknak, részben pedig a magas hitelköltségeknek és a bürokráciának köszönhető. Ezenkívül a biztosítékként rendelkezésre álló eszközök gyenge likviditása különösen megnehezíti a hitelhez jutást a rigai régió kivételével. Ez jelentős akadályt teremt mind a jelzálog-hitelezés, mind a vállalkozásoknak nyújtott hitelek tekintetében. A szakpolitikai erőfeszítések elsősorban a hitelezés állami támogatások ötvözésével történő fellendítésére összpontosítottak. Ez azonban jelentős költségekkel jár az államháztartás számára, ezért nem fenntartható módja a hitelezés fellendítésének. A hitelkínálati korlátok enyhítéséhez az átláthatóság és a bizalom általános javítására van szükség az üzleti környezetben, ideértve az árnyékgazdaság méretének csökkentését is. Ezen túlmenően a fizetésképtelenségi eljárás javítása a szerkezetátalakítások magas arányának és esetleg magasabb hitelviszafizetési rátáknak az elérése érdekében csökkenteni a bankok érzékelt kockázatait és fellendítené a hitelezést. A célzott hitel- és garanciarendszerek segíthetnek csökkenteni a bankok likviditási kockázatait, amelyekkel akkor szembesülnek, amikor viszonylag illikvid piacokon fogadnak el fedezetet. A stratégiailag fontos beruházási területekre, például a zöld átállásra és a regionális fejlesztésre irányuló állami hitelezési programok növelhetik a tényleges versenyt a bankpiacon, vagy olyan piaci rést tölthetnek be, ahol a banki finanszírozás túl drága vagy nem áll rendelkezésre. Emellett az állami garancia- és hitelrendszerek sokkal költséghatékonyabb módot kínálnak a magánkölcsönök támogatására, mint a vissza nem térítendő támogatási rendszerek. A bankhitelek előtt álló akadályok mellett az alternatív finanszírozási források lett piaca is fejletlen, és lehetőséget rejt a vállalkozások finanszírozási eszközökhöz való hozzáféréseinek javítására.

- (33) Lettország biztosította az orosz gáztól való függetlenségét, miután a parlament 2022 júliusában úgy határozott, hogy 2023. január 1-jétől beszünteti az orosz földgáz vásárlását. A belföldi gázszolgáltatók a klaipedai (Litvánia) LNG-terminálból és az új inkoói (Finnország) LNG-terminálból származó cseppfolyósított földgáz (LNG) behozatalának köszönhetően alternatív földgázforrásokat tudtak találni. A jelenlegi helyzet megmutatta, hogy fel kell gyorsítani a megújuló energiaforrásokból történő villamosenergia-termelésre szolgáló létesítmények lassú kiépítését. Lettországban az egyik legmagasabb a megújuló energia aránya az Unióban, bár ez az arány 2020 és 2021 között stagnált. Lettországnak előnyére válna, ha felgyorsítaná a szél- és napenergia elterjedésére irányuló erőfeszítéseit, amely a legéletképesebb és hosszú távú megoldás a megújuló energia arányának növelésére. Lettország helyreállítási és rezilienciaépítési terve már tartalmaz a szárazföldi szélenergia telepítése előtt álló szabályozási akadályok felszámolására irányuló intézkedéseket. További erőfeszítéseket lehetne azonban tenni a megújuló energia villamosenergia-termelésre, fűtésre és hűtésre való alkalmazásának felgyorsítása érdekében. Ez magában foglalná a villamosenergia-hálózat korszerűsítését, a decentralizált megújulóenergia-termelés előmozdítását, a villamosenergia-rendszer rugalmasságát (keresletoldali válasz és tárolás), az engedélyezési eljárások további javítását, valamint az energiaközösségek előmozdítását célzó jogi keret és ösztönzők létrehozását. Lettország uniós villamosenergia-hálózattal való szinkronizálása növelné az átviteli kapacitást, így a tengeri és szárazföldi megújuló energiaforrások egyre nagyobb részét lehetne a hálózatba integrálni. A lett villamosenergia-hálózat a többi balti tagállaméhoz hasonlóan továbbra is kockázatnak van kitéve, mivel a BRELL (Belarusz, Oroszország, Észtország, Litvánia és Lettország) villamosenergia-hálózattal van szinkronizálva. A villamosenergia-hálózatnak az Unió többi részével való regionális szinkronizálása jól halad, de még nem fejeződött be. E célból együttműködésre van szükség Észtországgal és Litvániával. Lettország földgázfogyasztása 2022 augusztusa és 2023 márciusa között 30 %-kal csökkent a megelőző öt év azonos időszakának átlagos gázfogyasztásához képest, ami meghaladja a 15 %-os csökkentési célt. A Tanács arra ösztönzi Lettországot, hogy az (EU) 2022/1369 tanácsi rendelet ⁽¹⁶⁾ alapján folytassa a gázkereslet 2024. március 31-ig történő ideiglenes csökkentésére irányuló erőfeszítéseit.
- (34) Lettországnak fel kell gyorsítania az energiahatékonyság-javító intézkedések fokozására irányuló erőfeszítéseit épületállományának, valamint a közlekedésnek és az iparnak a dekarbonizálása érdekében, és új finanszírozási és támogatási intézkedéseket kell bevezetnie a hosszú távú korszerűsítési stratégiájában foglalt felújítási célok elérése érdekében.
- (35) A zöld átállás szempontjából kulcsfontosságú ágazatokban és szakmákban – ideértve a nulla nettó kibocsátási célt szolgáló technológiák gyártását, bevezetését és karbantartását – jelentkező munkaerő- és szakemberhiány szűk keresztmetszeteket hoz létre a klímasemleges gazdaságra való átállás terén. A szakemberhiány csökkentéséhez, valamint a munkaerőpiaci integráció és a munkaerő-átcsoportosítás előmozdításához elengedhetetlenek a változó munkaerőpiaci igényekhez igazodó, magas színvonalú oktatási és képzési rendszerek, valamint a célzott továbbképzési és átképzési intézkedések. A kiaknázatlan munkaerő-kínálat hasznosítása érdekében az említett intézkedéseknek hozzáférhetőnek kell lenniük, különösen a zöld átállás által leginkább érintett személyek számára, illetve ágazatokban és régiókban. 2022-ben a 436-ból 25 olyan foglalkozás, többek között a villanyszerelők és a gépészmérnökök esetében számoltak be munkaerőhiánnyról, amelyek a zöld átálláshoz speciális készségeket vagy ismereteket igényelnek. A jelentések szerint a munkaerőhiány volt az egyik olyan tényező, amely korlátozta a termelést az iparban és az építőiparban.
- (36) A Bizottság értékelése fényében a Tanács megvizsgálta a 2023. évi stabilitási programot, és véleményét ⁽¹⁷⁾ az 1. ajánlás tükrözi.
- (37) Az euroövezeti tagállamok gazdaságai közötti szoros összefonódásokra és a gazdasági és monetáris unió működéséhez való együttes hozzájárulásukra tekintettel a Tanács azt ajánlotta az euroövezeti tagállamoknak, hogy – többek között helyreállítási és rezilienciaépítési terveik révén – hozzanak intézkedéseket annak érdekében, hogy i. megőrizzék az adósság fenntarthatóságát és 2023-ban tartózkodjanak az aggregált kereslet széles körű támogatásától; célzottabbá tegyék a magas energiaárak hatását enyhítő költségvetési intézkedéseket; valamint mérlegeljék, hogy – az energiaárakra nehezedő nyomás csökkenésével – miként lehetne megfelelő módon lépíteni a támogatásokat; ii. fenntartsák a zöld és a digitális átállás támogatására irányuló közberuházások magas szintjét és ösztönözzék az ilyen célú magánberuházásokat; iii. támogassák a vásárlóerő csökkenését enyhítő bérfejlesztéseket, ugyanakkor korlátozzák az inflációra gyakorolt másodlagos hatásokat; tovább javítsák az aktív munkaerőpiaci intézkedéseket; valamint fellépjenek a szakemberhiány kezelése érdekében; iv. javítsák az üzleti környezetet és biztosítsák, hogy a vállalkozásoknak nyújtott energiatámogatás költséghatékony és ideiglenes legyen, az életképes vállalkozásokra irányuljon, és fenntartsa a zöld átállás ösztönzőit; valamint v. megőrizzék a makroszintű pénzügyi stabilitást és nyomon kövessék a kockázatok alakulását, egyúttal folytassák a bankunió kiteljesítésére irányuló munkát. Lettország esetében az 1., 2., 3. és 4. ajánlás hozzájárul az euroövezetről szóló 2023. évi ajánlásban szereplő első, második, harmadik és negyedik ajánlás végrehajtásához,

⁽¹⁶⁾ A Tanács (EU) 2022/1369 rendelete (2022. augusztus 5.) a koordinált gázkereslet-csökkentési intézkedésekről (HL L 206., 2022.8.8., 1. o.).

⁽¹⁷⁾ Az 1466/97/EK rendelet 5. cikkének (2) bekezdése szerinti vélemény.

AJÁNlja, hogy Lettország 2023-ban és 2024-ben tegyen intézkedéseket a következők érdekében:

1. 2023-ban és 2024-ben a lehető leghamarabb szüntesse meg a hatályban lévő szükséghelyzeti energiatámogatási intézkedéseket, és a kapcsolódó megtakarításokat fordítsa a költségvetési hiány csökkentésére. Amennyiben az energiaárak újbóli emelkedése új vagy meghosszabbított támogatási intézkedéseket tenne szükségessé, biztosítsa, hogy az ilyen támogatási intézkedések célzottan a kiszolgáltatott helyzetű háztartások és vállalkozások védelmére irányuljanak, és költségvetési szempontból megfizethetők legyenek, és megőrizték az energiamegtakarításra irányuló ösztönzőket.

Biztosítson prudens költségvetési politikát, különösen azáltal, hogy a nemzeti finanszírozású nettó elsődleges kiadások nominális növekedését 2024-ben legfeljebb 3,0 %-ra ⁽¹⁸⁾ korlátozza.

Tartsa fenn a nemzeti finanszírozású közberuházások szintjét, és biztosítsa az eszközökből származó vissza nem térítendő támogatások és az egyéb uniós alapok hatékony felhasználását, különösen a zöld és digitális átállás előmozdítása érdekében.

A prudens középtávú költségvetési pozíció elérése érdekében a 2024 utáni időszakban is folytasson a fokozatos és fenntartható konszolidációra irányuló középtávú költségvetési stratégiát, a magasabb fenntartható növekedést elősegítő beruházásokkal és reformokkal kombinálva.

Szélesítse ki az adóztatást, beleértve az ingatlanvagyon és a tőke adóztatását, és erősítse meg az egészségügyi ellátás és a szociális védelem megfelelőségét.

2. Folytassa helyreállítási és rezilienciaépítési tervének egyenletes végrehajtását, és mielőbb véglegesítse a REPowerEU-fejezetet annak érdekében, hogy gyorsan megkezdődhessen annak végrehajtása. Folytassa a kohéziós politikai programok gyors végrehajtását, biztosítva a helyreállítási és rezilienciaépítési tervvel való szoros kiegészítő jelleget és szinergiát.
3. Javítsa a kis- és középvállalkozások finanszírozási eszközökhöz való hozzáférését a stratégiai jelentőségű, különösen a zöld átállás és a regionális fejlesztés területén eszközölt beruházások megkönnyítését célzó állami hitelezés és garanciarendszerek révén.
4. Csökkentse a fosszilis tüzelőanyagoktól való általános függést azáltal, hogy felgyorsítja a megújuló energia – különösen a szárazföldi és tengeri szélenergia, valamint a napenergia – elterjedését, és megerősíti az energiahatékonyságjavító intézkedéseket például a hosszú távú felújítási stratégia céljainak elérését célzó új finanszírozási és támogatási intézkedések révén. Biztosítsa a megfelelő összeköttetési kapacitást az energiaellátás biztonságának növelése és az uniós villamosenergia-hálózattal való szinkronizálás folytatása érdekében. Fokozza a zöld átálláshoz szükséges készségek és kompetenciák biztosítására és megszerzésére irányuló szakpolitikai erőfeszítéseket.

Kelt Brüsszelben, 2023. július 14-én.

*a Tanács részéről
az elnök*

N. CALVIÑO SANTAMARÍA

⁽¹⁸⁾ Ez az összeg becslések szerint 2024 tekintetében a strukturális költségvetési egyenleg legalább 0,5 %-os GDP-arányos éves javulásának felel meg, a (24) preambulumbekkezdésben ismertetettek szerint.